

ծիծաղիլ չի տար, ամենէն զուարթ ու աղմկալից նուագերգութիւնները չեն յաւըողիլ բնաւ լսողին մէջ յառաջ բերել յայտնի ու անկեղծ ծիծաղը:

Փորձեցէք յիշելու ձեր լսած ոստոստուն ու աշխոյժ երաժշտութիւնները, ու յետոյ մտքերնիդ բերէք ձեր տպաւորութիւնները, կրնա՞ք հաստատել՝ թէ ծիծաղած ըլլաք զանոնք լսելով:

Երծաղած էք թատրերգիկի մը, մունջկատակ պարի մը զաւեշտական տեսարաններուն առջև, սակայն ձեր անկեղծ զուարթութիւնը շարժողը երաժշտութիւնն եղած է, այլ նուագերգին հետ միացած բառերն ու պարին ընկերացող ձեւերը: Մի և նոյն երաժշտութիւնը, երբ լսուի առանց բառերուն արտասանութեան ու պարողներու շարժումացիւն, այլ ևս ծիծաղը չի շարժեր:

Այս երկոյթը, որ կրնայ պակասաւոր յատկութիւն մը թուիլ, ընդհակառակն ամենազգեցիկ է ու երաժշտութեան կուտայ այն յարգը՝ որուն համար ան արուեստներուն զշխոյն է:

Թէ երաժշտութիւնն անընդունակ է յայտնի ու անկեղծ ծիծաղը շարժելու՝ ընթերցողը կարող է այդ բանը հաստատել իր իսկ վրայ փորձելով, այսինքն՝ ամենաթարմ զուարթութեան համարա ունեցող նուագախաղերը մտքին առջև բերելով:

Թեքեա, եթէ ինքը հմուտ երաժիշտ մ'է, անուանի նուագածութեանց վարժուած, ընդունակ հասկնալու ու ճաշակելու դասականները, պիտի յիշէ որ երբեմն ժպտած է՝ լսելով ինչ ինչ տղայական ու թեթևասրտիկ երգագրութիւններ, բայց այդ ժպիտը, եթէ ուշադրութեամբ քննարկ, պիտի տեսնուի որ հեղինակին ապիկարութենէն յառաջ եկած է, ու շատ կը նմանի այն ժպտին՝ որ զիտնական անձի մը շրթունքներուն վրայ կ'երևայ, երբ կարգայ անվարժ աշակերտին քերականական սխալներով լեցուն շարադրութիւնը:

Ըսէք մեծ երաժշտի մը որ յօրինէ էջ մը՝ որ ունկնդրին մէջ յարուցանէ կրքերու աղմուկը, որ կորզէ անկեղծ յուզման

արցունքներ, և Պեթովէն ձեզի պիտի զրէ եօթներորդ հատուանուագին յամբերգը. Շոփէն 4-րդ նախերգանքը մի միևնոյն վրայ, Դուման՝ զարմանալի «Տեսիլքը». Պախ հատուանուագը ուրիշ վրայ. Վալկնէր Տրիստանի վերջաբանը. Փոնքիէլլի՝ Մարիոն Դիլորմէի 4-րդ արարուածին միջխաղը:

Խնդրեցէք հիմա այդ երգահաններուն թատերանուագներէն երաժշտութեան կտոր մը՝ որ սրտագին ձեզ խնդացնէ, թղթաւ տեցէ մինչև անգամ Ռիֆլէնպախի, Հերվէի, Վերդիի, Սուրբէի, Փլանքեթի, Լէհարէ զրած զուարթ էջերը, ու պիտի չգտնէք ամանակ մ'իսկ որ յառաջ բերէ այն անկեղծ ու սրտագին ուրախութիւնը, որ մէկէն ի մէկ դուրս կը պոռթկայ՝ երբ կարգաք Պրքքաչչիօյին մէկ մանրամուկը, Ռապլլէի էջ մը, Դիքէնսի «Փիքուիք Դիլորմ» կամ Թղթատուին Յիլկինսի կամ Մոզգլնդրֆըր Բլատտրի նշանաւոր «Պատմութիւններ առանց բառերու (Geschichte ohne Worte)» գործը: Ասոր պատճառն է՝ որ երաժշտութիւնը քաղցր տխրութեանց արուեստն է, արուեստը՝ որ մեղամոգիկ հաճոյք մը յառաջ կը բերէ՝ երբ նաեւ կը հեշտացնէ զմեզ զուարթ մեղեդիով, որ առատօրէն կը զանուի Սուփիի կամ Սարաուսի ախորժիկ թատրերգիկներուն մէջ:

(Շարունակելի)

Հ. Ս. ՏԵՐ-ՄՈՎՍԵՅԱՆ

Մ Ի Թ Ա Ր

Աստուածային յիշատակիդ յանդիման

Յաւերթօրէն արփենի,

Օրեր մաքրով, ապրեցայ մէջն օվկիանին՝

Մըտածուի, յուզուի:

Շատափն աստղիդ հրաշակներ, Էտիէնան

Փորքկութիւնն ըզգացուց,

Եւ չըմբարձ ու դողգոլուն մընացի

Հիացումէն հոգեցունց:

Անցովս ի գո՛ր զէպ ի Պառնաս յառեցայ

Զարկի լարերը քնարիս

Ձի արփեց մէջն երգերու սաղմն և սէ ալ

Ներբողաշունչ մեղեդի:

Լուսիւնն եղաւ-փառքիդ ճամբս իբր օրհնեղք

Գերազոյն ժամը սրբաբն

Ձի զու անհուն և անժամ ես Միքիթաւ,

Մի՞նչ ես տես վազանքի,

27-4-920

ՏԻԵՅԻ